

Wordt kansloze kanselier toch nog winnaar?

Verkiezingsbarometer juli 2002

Achtergrond - 4 juli 2002

(4 juli 2002) Heeft voetbal invloed op verkiezingen? Een paar weken geleden leek dat nog een grap. In de eerste plaats omdat sport niets met politiek te maken heeft, toch? En ten tweede omdat de kansen op succes van het Duitse nationale elftal bij het wereldkampioenschap er net zo uitzagen als de stemming bij de kiezers, namelijk slecht. Hoe zou voetbal daarin verandering kunnen brengen?

Intussen verdient deze vraag een wat serieuzere benadering. De Duitsers haalden in tegenstelling tot de verwachtingen de finale -weliswaar met het gebruikelijke gestuntel. Hoewel zij die finale met 2-0 verloren, schitterden zij als nooit tevoren. De bevolking heeft zich er door laten aansteken: op de zondag van de finale verzamelden zich op de grote pleinen van de grote steden tienduizenden mensen voor de enorme televisieschermen. Op de 'Römerberg' in Frankfurt, het stadhuisplein van de financiële hoofdstad, wapperden ontelbare zwart-rood-gele vlaggetjes en klonk uit vele kelen het volkslied - en dat is nieuw. De volgende dag vlogen de nieuwe voetbalsterren naar huis en presenteerden zich op het balkon van het stadhuis in Frankfurt - wederom door duizenden toegejuicht. Er breken andere tijden aan, het land lijkt in *Aufbruchstimmung*.

Vergelijking voetbal-politiek

Uiterekend hierbij sluiten zich nu de politici aan, met name de regering. Dat deed bijvoorbeeld bondskanselier Gerhard Schröder van de SPD in een bijdrage in de [Frankfurter Allgemeine Zeitung](#) (op dinsdag 2 juli), één van de toonaangevende conservatieve opiniebladen van het land: "Men moet nu niet op het idee komen de parallellen tussen voetbal en politiek te ver door te voeren en met voetbal zelfs campagne te willen voeren. Maar een paar dingen geven me toch te denken, want misschien kunnen we toch wel iets van ons voetbalteam leren."

Dat team was twee jaar geleden, na het ontluisterende optreden en de vroege uitschakeling tijdens het Europese kampioenschap in Nederland en België, namelijk afgeschreven. Tot enkele weken geleden werd het team nog in negatieve termen afgeschilderd, omdat het niet altijd even veel spelelegantie liet zien. Maar uiteindelijk is het weer opgestaan, is niet bij de pakken neer gaan zitten.

Tenslotte volgde een briljante wedstrijd tijdens de finale in Japan.

Ook de regering was tot voor kort afgeschreven. Maar nu kon ze werkelijk tenminste kortstondig profiteren van de opperbeste stemming. Maandenlang hadden de Duitsers hun dagelijkse portie van de zogenaamde *Schlusslichtdebatte* gehad. Oppositie, werkgevers, allen hadden ze kritiek op de hekkensluiterpositie van Duitsland. Duitsland loopt op veel punten achter: bij de economische groei in de Europese Unie of op de ranglijst van het 'Pisa'-onderzoek, dat het land schokte, omdat het liet zien dat Duitse scholieren vergeleken met scholieren uit andere landen matig presteren. Iedereen wijst op de zogenaamde *rote Laterne* - de slogan die de CDU in haar verkiezingscampagne gebruikt om te verwijzen naar de loden last waaronder Duitsland na een jarenlange SPD-regering gebukt gaat en die het land tot de middelmaat zou hebben doen laten afglijden. Als het voetbal het nationale zelfbewustzijn nu weer versterkt, kan dat de stemming in het land beïnvloeden, zeggen ook de verkiezingsexperts.

Verbeterde prognose SPD

In elk geval laat de laatste peiling voor de SPD een verbeterd beeld zien. Dit blijkt onder meer uit de [onderzoekenquêtes die de publieke televisiezender ZDF](#) - een Duitse tegenhanger van de NOS - regelmatig laat houden. Wanneer er afgelopen zondag verkiezingen zouden zijn gehouden, zou de SPD, zo blijkt uit dat onderzoek, 36 procent van de stemmen hebben gekregen en coalitiegenoot De Groenen zeven procent. De CDU zou 39 procent hebben gekregen en de FDP negen procent. De PDS behaalt in het onderzoek ongeveer vijf procent. De overige partijen komen op vier procent. Geen van de voor de hand liggende coalities zou zo een meerderheid krijgen, SPD/De Groenen evenmin als CDU/FDP. Alles zou er dan van afhangen of de PDS de vijf procent drempel zou halen, in Duitsland noodzakelijk om in het parlement te komen. Omdat Schröder een coalitie met de PDS afwijst, zou een patstelling kunnen ontstaan of een zogenoemde grote coalitie tussen SPD en CDU, die ook al eens in de jaren 1966-1969 heeft geregeerd.

De regerende SPD zou dan vlak achter de CDU komen te liggen, terwijl De Groenen niet stijgen. Schröder persoonlijk geniet een toegenomen voorkeur ten opzichte van de kanselierskandidaat van de CDU: 54 procent van de ondervraagden ziet Schröder bij voorkeur als bondskanselier, 37 procent kiest voor Edmund Stoiber van de CSU, de Beierse zusterpartij van de CDU.

Vernieuwingen

Het wereldkampioenschap zal evenwel niet lang doorwerken: de verkiezingen zijn

pas over drie maanden. Schröder zal zich daarom in de komende weken weer op thema's moeten richten die er echt toe doen, met de werkloosheid als belangrijkste issue. Die wilde hij, zo beloofde hij na de verkiezingen in 1998, gedurende zijn eerste ambtstermijn aanzienlijk terugdringen. Dat is hem niet gelukt. Daarom heeft nu een regeringscommissie nieuwe voorstellen uitgewerkt: de *Hartz-Kommission*, genoemd naar Peter Hartz, die een hoge positie bij het autoconcern Volkswagen in Wolfsburg bekleedt. Via radicale hervormingsvoorstellen wil de commissie het aantal werklozen voor 2005 tot een kleine twee miljoen terugbrengen. Ze wil onder meer de bemiddeling van de arbeidsbureaus efficiënter maken en deeltijdwerk bevorderen.

Schröder heeft de voorstellen van de commissie niet zonder opzet zo vlak voor de verkiezingen in de openbaarheid gebracht. De werkloosheid behoort immers tot de problemen die de kiezers het meest bezighouden, maar steeds minder mensen geloven dat de SPD competent is om het probleem op te lossen. Bepalend zal nu zijn hoe de diverse belangengroepen op de voorstellen reageren, vooral degene die traditioneel met de SPD zijn verbonden. Vakbondsleden bijvoorbeeld vrezen een achteruitgang van de sociale voorzieningen. Het Hartz-rapport zal een van de belangrijkste thema's van de verkiezingscampagne in de komende weken zijn.

Feelgood-factor

Vooralsnog is evenwel de *feelgood-factor*, die men in Groot-Brittannië zo graag als factor voor de kans op herverkiezing van een regering opvoert, niet te onderschatten. Overigens: het voetbal moet niet alleen de stemming verbeteren, maar moet ook het economisch klimaat en daarmee indirect natuurlijk ook weer de regering een *push* geven, zoals economische deskundigen zeggen. Ook de economen van de ABN-Amro zien een verband tussen voetbalsuccessen en het humeur van consumenten. In het verleden zou na toernooien in het winnende land een opleving te zien zijn geweest, bijvoorbeeld in Duitsland na het behalen van het Europese kampioenschap in 1996, of in Frankrijk na de wereldzege van 1998.

Vandaar dat Nederlandse bankiers - wie had dat ooit gedacht - hoopten dat Duitsland wereldkampioen zou worden. Natuurlijk deden zij dit alleen maar vanwege het economische gewicht van de oosterbuur en het voordeel daarvan voor de wereldeconomie, zoals ABN benadrukte. Want: "Gezien hun beroerde prestaties op het veld hebben ze de titel eigenlijk niet verdiend."

Klaus Max Smolka is correspondent voor de [Financial Times Deutschland](#) in Frankfurt en bericht daar vooral over de economie. Door verschillende journalistieke werkzaamheden voor de BBC in Londen en voor het Britse persbureau Reuters interesseert hij zich ook voor internationale thema's, vooral

als het gaat over Engeland en Nederland. In het kader van het [Journalistenstipendium Duitsland-Nederland](#) werkte hij in 2000 tweeënhalve maand bij de [Wereldomroep in Nederland](#).

[ZDF Politbarometer](#)

[Infratest Dimap](#)

[Dimap](#)

[Wahlrecht.de](#)

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/2468/wordt-kansloze-kanselier-toch-nog-winnaar>